

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku plukovníka V. Fládra (VM čís. 5/56)

„K činnosti dělostřelectva při násilném přechodu vodního toku z chodu“

Podplukovník František Šoukal

Ačkoli se již dnes v odborném tisku u nás najde dosti studií, které pojednávají o zabezpečování boje o řeku z chodu, nemají dělostřelečtí velitelé a jejich štáby dostatek podkladů pro bezpečné ovládnutí celkové tematiky dělostřeleckého zabezpečení tohoto boje. Naprostá většina těchto studií řeší jen otázky ženižního zabezpečení a vševojskové otázky spojené s bojem o řeku. Pro dělostřelectvo se tu hovoří jen o organisaci zabezpečení boje palbou.

Cvičení at velitelstvo-štábní nebo i s vojsky, provedená v roce 1956 a 1957, však ukázala, že je pro dělostřelectvo třeba rozpracovat i ostatní stránky dělostřelecké činnosti za boje o řeku z chodu, aby mohly být odstraněny nedostatky zejména v práci dělostřeleckých štábů v přípravě činnosti dělostřelectva k boji o řeku.

Jde zejména o to, aby velitelé a štáby dělostřelectva získali potřebné návyky k tomu, aby dokázali za všech okolností dovedně sladit plnění palebných úkolů se složitým a časově velmi choulostivým manévrem z palebných postavení na přechodové prostředky a rychlé rozvinutí do bojové sestavy na získaném předmostí. To vyžaduje, aby si zejména štáb velitele dělostřelectva vždy byl vědom své velké odpovědnosti za včasnou přípravu dělostřelectva na boj o řeku, a to po všech stránkách, a aby dokázal včas dělostřeleckým skupinám vydat potřebná usměrňující nařízení.

Uvedu proto v tomto příspěvku některé své poznatky z dosavadních cvičení.

*

Příprava dělostřelectva na zabezpečení násilného přechodu vodního toku z chodu

I když bude použito k zabezpečení úspěchu útoku z chodu zbraní hromadného ničení a letectva, zůstane dělostřelectvo v boji o vodní tok důležitým prostředkem divise.

Proto je povinností velitele dělostřelectva divise a jeho štábu včas a důkladně prostudovat otázku použití svého dělostřelectva v boji o řeku a včas učinit příslušná rozhodnutí a opatření.

Mimořádně důležitým úkolem velitele dělostřelectva divise je sladit činnost dělostřelectva s údery atomovými, leteckými a údery reaktivních střel vedenými k zabezpečení útoku na řeku z chodu.

O uskutečnění těchto úderů se velitel dělostřelectva dozví od velitele divise nebo od velitele dělostřelectva armády. Na uskutečnění těchto úderů se bude často sám aktivně podílet, a to tím, že bude podávat návrhy veliteli divise. Naléhavým úkolem bude seznámit se včas s prostory těchto úderů a organisovat ihned jejich doplnění dělostřeleckými palbami.

Do přípravy boje o řeku z chodu je třeba zahrnout tato opatření:

a) vybavit PO a pluky prvního sledu dostatečným počtem dělostřelectva, i protitankového a protiletadlového;

b) zajistit v sestavě divise vysunutí DDS, DPTZ a podskupiny ADS včas k řece;

c) plánovat přepravu dělostřelectva přes řeku;

d) zabezpečit pro boj o řeku podmínky pro rychlé centralisování velení v dělostřelectvu divise;

e) organisovat posun protiletadlových útvarů na řeku tak, aby protiletadlová dělostřelecká obrana na řece byla ucelená, účinná a zabezpečovala hlavně prostor stavby mostu;

f) připravit palby k zabezpečení násilného přechodu vodního toku v prostoru, kde bude útočit PO;

g) připravit palby k zabezpečení činnosti PO nebo přepravených útvarů na vytvořeném předmostí.

Předběžná organizační opatření

Velitel dělostřelectva divise musí při tom mít na mysli, jaký bojový úkol bude divise plnit před příchodem k řece. Za boje v hloubce obrany to bude obvyčejně

— prolomení nepřátelského pásma nebo postavení, přechod do pronásledování a z něho boj o řeku;

— boj o řeku po střetném boji se zálohami nepřítele;

— boj o řeku po zasazení divise do pronásledování a rozvíjení úspěchu.

Každý tento případ má na organizování bojové činnosti dělostřelectva své speciální požadavky, které si velitel dělostřelectva musí plně uvědomit, ujasnit a vycházet z nich.

Je třeba si ujasnit, že na příklad v prvním případě musí velitel dělostřelectva

— organizovat sestavu dělostřelectva do skupin pro boj o prolomení nepřátelského postavení nebo pásma tak, aby při příchodu k řece vyhovovala plnění úkolů při boji o řeku;

— za boje o toto pásmo pamatovat na to, aby dělostřelecké oddíly byly připraveny a včas posunuty dopředu k zařazení do sestavy pro pronásledování nepřítele;

— za pronásledování nepřítele zabezpečit, aby dělostřelectvo vyšlo k řece tak, jak to bude nejvýhodnější pro boj o řeku.

Podobné úkoly musí velitel dělostřelectva řešit i tehdy, když divise jde do střetného boje s následujícím úkolem boje o řeku.

Poměrně nejjednodušší úkol má, když je divise zasazena přímo do pronásledování a boje o řeku.

Při boji o řeku z chodu vzrůstá samostatnost plnění úkolů PO nebo pluků prvního sledu. Proto je třeba, aby v jejich sestavě byl dostatek dělostřelectva, které bude s to v prvních akcích boje o řeku dostatečně důrazně podporovat boj.

Zároveň je třeba k vedení boje o předmostí a k odrazení protiztečů zesílit tyto jednotky protitankovými prostředky v hodnotě až do oddílu protitankového dělostřelectva na PO nebo pluk prvního sledu.

Také je třeba silněji zesílit PO i pluk prvního sledu protiletadlovým dělostřelectvem v hodnotě 2 až 3 protiletadlových baterií a ihned za pluky prvního sledu vysunout na řeku středorážní dělostřelectvo k zabezpečení přepraviště, zvláště těch, na nichž budou stavěny mosty. Přitom je ovšem třeba počítat s tím, že podle vývoje boje o řeku bude třeba provést i přeskupení protiletadlových baterií.

Organisace příchodu dělostřelectva k řece

Abyste oddíly PDS dostaly co nejbližší k řece a mohly zaujmout rychle palebná postavení ve výhodném prostoru za místy přepravy praporů prvního sledu a včas dosáhnout pohotovosti ke střelbě, musí být vedeny blíže čelům proudů. Také DPTZ pluků nebo divise musí včas dosáhnout čáry v prostoru určeného přepraviště, z níž mohou podporovat přechod při boji o řeku přímou střelbou nebo

někde blízko řeky v prostoru soustředění dokončit přípravy k přepravě brodění nebo na přepravních prostředcích.

Tyto možnosti je však již obtížné zabezpečit pro PDS pluku druhého sledu, pro DDS nebo i podskupinu ADS, které přece jen nemohou být v sestavě divise předsunuty tolik kupředu, jak by dělostřelectvo potřebovalo, a proto se přesunují na úrovni pluků druhého sledu divise, po případě i za nimi (ADS — není-li pro ni vyčleněna zvláštní osa).

Vzhledem k tomu, že na všech cestách k řece postupují rozptýlené různé útvary divise a jejich části, jsou tyto komunikace v pásmu hlubokém asi 6 km od řeky značně zatíženy a znemožňují dělostřelectvu hladké předjíždění. Tím dochází ke značnému zadržování postupu dělostřeleckých proudů a ke ztrátě času, projevující se hlavně opožděným dosažením palebné pohotovosti. Není tedy výhodné, stanoví-li velitel dělostřelectva divise prostory palebných postavení pro boj o řeku pro DDS, po případě i pro podskupinu ADS příliš posunutě k řece. Je mnohem výhodnější, vzdáme-li se několika málo kilometrů dostřelu v první chvíli boje o řeku a rozvineme DDS a podskupinu ADS dále od řeky a dosáhneme tím dřívějšího dosažení palebné pohotovosti. Podskupina ADS nebo její část může být z těchto důvodů rozvinuta ve vzdálenosti až do 10 km od řeky.

Dosáhne se tím také rozptýlení sestavy, jak to vyžadují podmínky PAO.

Vzhledem k šířce pásma útoku divise na řece je výhodné, řídí-li velitel dělostřelectva divise postup DDS k řece tak, aby postupovala za jedním plukem prvního sledu (za PO) a podskupina ADS za druhým plukem prvního sledu, aby každá PDS na řece mohla být snadno zesílena palbou.

Palebná postavení DDS a podskupiny ADS musí být volena více ke středu pásma útoku divise, aby bylo možno snadno provádět manévry palbou v celém pásmu divise.

Organisace velení

Za pronásledování nepřítele dochází k částečné decentralizaci velení v dělostřelectvu divise, a to až do stupně dělostřeleckých skupin.

I když pluky prvního sledu dostatečně zesílíme dělostřelectvem, je nutné, aby velitel dělostřelectva divise měl k dispozici další oddíly, kterými by mohl zesilovat palby PDS. Přechotě se může podařit vytvořit předmostí třeba jen na jednom místě a pak je nutno všemi prostředky zabezpečit využití a rozšíření tohoto úspěchu.

Po příchodu k řece je nutno co nejrychleji opět centralisovat velení v rukou ve-

litele dělostřelectva divise. Vzhledem k možnosti silných atomových a leteckých úderů i úderů reaktivních střel nepřítele na sestavu divise při boji o řeku bude jen výhodné, podaří-li se rychle zabezpečit součinnost DDS a podskupiny ADS s dělostřeleckými skupinami pluků prvního sledu. Tak i dojde-li k narušení nebo opoždění v centralisování velení, může mít každý pluk prvního sledu dostatečně silnou dělostřeleckou podporu.

Jakmile se velitel divise rozhodne ovlivnit boj pluků prvního sledu, musí k tomu mít velitel dělostřelectva divise dostatek možností a prostředků, schopných manévru palbou. Za pomoci podskupiny ADS může velitel dělostřelectva divise se svou DDS dosáhnout na rozhodující místech dostatečně mohutné dělostřelecké palby k podpoře útoku na předmostí a k odrážení protiztečí. Část sil podskupiny ADS povede zároveň boj proti nepřátelským bateriím a proti manévru jeho záloh. Dělostřelectvo v této fázi boje musí být schopno provádět zadýmování k oslepení nepřátelských pozorovatelů.

Proto velitel dělostřelectva divise ihned po svém příchodu k řece centralisuje velení v dělostřelectvu divise, zjistí situaci dělostřelectva, rozmístění skupin a oddílů, celkovou bojovou situaci, jaké úkoly skupiny právě plní a jaké požadavky na velitele dělostřelectva divise skupiny mají.

Podle vývoje situace nebo rozkazu velitele divise řídí pak velitel dělostřelectva divise palbu, zvláště raketometů, na rozhodující místa boje o řeku.

Zvláštní pozornost musí věnovat vývoji situace na jednotlivých přechodech a pružně zasahovat tam, kde by se dělostřelectvo opožďovalo v přepravě přes řeku za přechodem. Neustále se zajímá především o přepravu protitankových prostředků.

Vzhledem k tomu, že stavba mostu může být zahájena vzhledem k vývoji bojové situace i na jiném místě, než bylo plánováno, musí velitel dělostřelectva divise a jeho štáb zabezpečit, aby dělostřelectvo určené k přepravě po mostě dostalo včas všechna potřebná nařízení o změnách.

Boj z chodu o řeku musí být připraven a plánován. Je však třeba si uvědomit, že je to velmi těžká bojová fáze, v které může dojít k velkým rozmanitostem a odchylkám od plánovaného průběhu. Na velení proto leží velká odpovědnost, aby dovedlo rychle získávat zprávy z bojů na řece, pružně se přizpůsobovat vývoji boje a operativně disponovat prostředky i palbami k zabezpečení plnění úkolů. V dělostřelectvu mají tuto odpovědnost velitelé PDS pluků prvního sledu a velitel dělostřelectva divise. Na jejich

práci a iniciativě záleží, jak brzy získají přehled v boji o řeku, zhodnotí jeho průběh, centralisují velení a zasáhnou soustředěnými nebo hromadnými palbami k využití úspěchu nebo k vynucení si úspěchu na rozhodujícím směru.

Příprava paleb

Je nutno si uvědomit, že vojska potřebují po příchodu k řece určitou dobu k tomu, aby provedla jak průzkum nepřítele, tak i ženijní průzkum pro přípravu zasazení přepravních prostředků, po případě pro brodění.

V této době má dělostřelectvo možnost i povinností urychleně dosáhnout palebné pohotovosti, zabezpečit provádění průzkumu a příprav k zahájení útoku z chodu. Tu bude často třeba oslepoval dýmem nepřátelské pozorovatelné nebo prostory možných pozorovatelů, ovládající pozorováním řeku.

Palby pro boj o řeku plánuje štáb dělostřelectva divise. Není-li na to čas, musí je plánovat PDS pluků prvního sledu a štáb velitele dělostřelectva divise v boji o řeku je doplňuje palbami podle potřeby a podle průběhu boje. Plánované úseky paleb musí v každém případě rychle proniknout až k oddílům, u nichž musí být zakresleny v mapě pro řízení palby. Prvky připravuje štáb oddílů až po zaujetí palebných postavení a po upřesnění polohy plánovaného úseku palby a skutečného odporu nebo cíle zjištěného bojem. Tím se oddíl stává důležitou složkou dělostřelectva v boji o řeku a v přípravě soustředěných paleb, neboť oddíly jsou zdrojem zpráv pro skupinu a vzhledem k tomu, že PDS bude často nucena v prvních fázích boje o řeku zabezpečovat boj o dvě přepraviště, vzdálené od sebe i 3 km, bude oddíl i důležitým prvkem při vyžadování a řízení paleb. Z této skutečnosti je třeba vycházet jak ve štábech skupin, tak i ve štábu velitele dělostřelectva divise.

Příprava paleb k zabezpečení boje o řeku se provede podle výsledku předběžného průzkumu (letecký snímek, průzkumné skupiny v sestavě nepřítele, průzkumy rozvinuté k boji o řeku). Často však je výhodné připravit a naplánovat palby i bez konkrétní znalosti cílů, a to na prostory, v nichž jsou plánována přepraviště jednotlivých praporů prvního sledu. Praxe ukazuje, že tento způsob přípravy dělostřelectva k boji o řeku je nutný a má značné výhody při rychlé přípravě paleb. Je samozřejmé, že příprava těchto paleb musí být sladěna s použitím jiných prostředků, jimiž je připravován, podporován nebo zabezpečován útok z chodu, ať už v takovýchto případech jde o atomový úder, použití řízených střel, dělostře-

leckých reaktivních střel nebo o hromadný úder letectva. Stejně musí být sladěno použití speciálního střeliva (dýmové, chemické, osvětlovací apod.) s příslušnými opatřeními ostatních druhů vojsk.

Organisace a způsoby přepravy dělostřeleckého materiálu přes řeku

Jedním z nejdůležitějších a nejdopovědnějších úkolů velitele dělostřelectva divise a jeho štábu je účast při vypracování grafikonu přepravy, který podle rozhodnutí velitele divise a ve spolupráci s operačním oddělením sestavuje ženijní náčelník divise.

Tento úkol záleží v tom, že je pro dělostřelectvo nutno zabezpečit přepravu na jednotlivých plánovaných přepravištích a přepravních prostředcích, jichž bude na těchto přepravištích použito.

Plukovní dělostřelectvo pluků prvního sledu se přepravuje v sestavě pěchoty na lehkých přepravních prostředcích. Jde tu zejména o 57mm protitanková děla a 82mm bezzákluzový kanón, 82mm a 120mm minomety, 30mm protiletadlová děla a s nimi tažná vozidla V3S a T 805.

V sestavě pěchoty nebo co nejdříve za ni je však třeba přepravit i další materiál, a to 85mm protitanková děla, 57mm protiletadlová děla a s nimi i tažná vozidla, tj. auta V3S.

I když není třeba požadovat, aby zároveň s pěchotou byl přepravován další dělostřelecký materiál, zvláště z PDS, přece jen se do doby postavení mostu musí přepravit dělostřelecké průzkumné a velitelské skupiny oddílů z PDS a přímo i velitelé skupin se svými orgány.

Proto musí velitel dělostřelectva divise zabezpečit přepravu těchto velitelských skupin a průzkumů nejen z PDS pluků prvního sledu, ale i z DPTZ divise a DDS. Na započítání potřebných plavidel a koloběhů pro tyto orgány se obvykle zapomíná.

Obojíživelná auta BAV (K 65) jsou schopna přepravit protitanková děla do ráže 85 mm, minomety 160 mm a protiletadlová děla 57mm.

Z aut je BAV (K 65) schopen přepravit T 805.

Soulodí je schopno převážet i tanky, a tedy i těžká auta V3S, raketomety, 85mm protiletadlová děla a jejich tažná vozidla T 111.

Vzhledem k celkem pomalému tempu přepravy protitankových děl na plavidlových přívozech a k tomu, že stavba mostu je dokončena dosti pozdě, je nutno uvažovat o možnosti brodění DPTZ pluku prvního sledu, po případě i DPTZ divise. Tato možnost se týká především divisních pro-

titankových oddílů, u nichž je třeba zavést výcvik v brodění.

Hlavní část dělostřeleckého materiálu se přepravuje po mostě. Zároveň s tímto materiálem musí být přepravena munice při nejmenším pro ty dělostřelecké jednotky, které již vedou boj na druhém břehu. Vzhledem k tomu, že se všechny zbraně při sestavování grafikonu přepravy snaží, aby jejich jednotky měly přednost v přepravě, je účast dělostřelců při sestavování grafikonu nezbytná a nelze se jí vyhýbat, ani se vymlouvat na naléhavost jiných úkolů a přetížení.

Velitel dělostřelectva divise při sestavování grafikonu přepravy bude muset zpravidla zabezpečit i přepravu části armádního dělostřelectva na přepravních prostředcích divise, nejčastěji po mostě. Bude to obvykle část DPTZ armády, podskupina ADS i část protiletadlového dělostřelectva z APLDS. Velitel dělostřelectva armády musí však své požadavky veliteli dělostřelectva divise nařídít.

Zabezpečení včasného vyvedení dělostřelectva na přepravy

Velitel divise organizuje v boji o řeku k zabezpečení hladkého a rychlého průběhu přepravy přes řeku pořádkovou službu.

Na výhodných místech na přístupech k přepravištím organizuje pořádková služba síť kontrolních propouštěcích míst (KPM).

KPM mají spojení se správcem přepraviště a jejich úkolem je řídit příchod jednotek na příslušné přepraviště v pořadí stanoveném grafikonem přepravy.

Velitel dělostřelectva divise určí při organizování dělostřeleckého zabezpečení boje o řeku pro své skupiny (i protiletadlové) prostory palebných postavení a pro DPTZ prostor soustředění. Může proto v součinnosti s vševojskovým štábem a ženijním náčelníkem určit pro skupiny i příslušná KPM, jimiž musí oddíly projít k přepravištím.

Proto musí velitel dělostřelectva divise zároveň s výpisem z grafikonu přepravy pro jednotlivé skupiny, DPTZ a útvary protiletadlového dělostřelectva vydat nařízení, s kterým KPM skupiny nebo oddíly musí zjednat spojení a kterými mají projít.

Každý oddíl, jakmile zaujme palebná postavení pro boj o řeku nebo zaujme prostor soustředění (DPTZ), zjedná styčným orgánem (spojkou) spojení s určeným KPM. Totéž se týká baterií (pluků) protiletadlového dělostřelectva.

Dělostřelectvo rozmístěné přímo na břehu řeky k primé střelbě nebo veliteli se svými orgány na pozorovatelnách blízko

řeky neprocházejí KPM, nýbrž udržují spojení přímo se správcem přepraviště.

Dělostřelectvo je v boji o řeku v ne-snadné situaci. Na jedné straně musí co nejintenzivněji a do poslední možné chvíle největším počtem oddílů podporovat boj pěchoty a tanků o řeku a boj o rozšíření a zabezpečení dobytého předmostí a na druhé straně má plnit všechny úkoly, které vyžaduje organizace přepravy oddílů na druhý břeh řeky. V tomto bodě nemůže dělostřelectvo plnit úkoly před příchodem na přepraviště tak, jak to provádějí jiné jednotky, které projdou prostorem shromáždění. A právě tyto okolnosti kladou na dělostřelectvo zvláštní a zvýšené požadavky, protože jde na přepravu přímo z palebných postavení. Vzhledem k tomu musí být správně propočítán čas k přerušení palby, k zrušení palebných postavení a k přesunu přes KPM na přepraviště, aby nebyla palebná postavení předčasně rušena a tím oslabována palba, ale aby také nedošlo k hromadění dělostřelectva u KPM nebo na přístupech k přepravám.

Každý dělostřelecký oddíl musí si zabezpečit tyto podmínky přepravy svou vlastní pořádkovou službou. Přitom ovšem musí tu být zachována dostatečná pružnost v řešení těchto úkolů pro případ, že si bojová situace vynutí stavby mostů na jiných místech, a bude tedy nutno řešit i jiným způsobem příchod jednotek na přepraviště, včasné zjednání spojení s jinými KPM atd.

Často se setkáme s názorem, že výpis z grafikonu přepravy pro PDS nemá vydávat velitel dělostřelectva divise, nýbrž že to má učinit vševojskový štáb divise zároveň s výpisem pro příslušný střelecký pluk (mechanisovaný pluk, tankový pluk). S těmito názory nelze souhlasit. Dělostřelectvu velí velitel dělostřelectva, je za jeho bojovou činnost plně odpověden a musí každé své skupině vydat včas úplná bojová nařízení a tak řídit bojovou činnost dělostřelectva. Proto výpis z grafikonu přepravy, vydaný střeleckému pluku (mechanisovanému pluku, tankovému pluku) a doplněný i výpisem pro jeho PDS je třeba považovat jen za výhodné zdvojení.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku plukovníka Ludvíka Varvařovského a kapitána Vladimíra Picka
„K některým otázkám obrany v soudobých podmínkách“
(VM čís. 6/1957)

Generálmajor Josef Suchomel

V uvedeném článku jsou rozebrány některé otázky pohledu na organizaci obrany střeleckou divíí v soudobých podmínkách, s kterými v celku třeba souhlasit. Chci ve svém diskusním příspěvku o některých otázkách vyslovit svůj názor, v některém smyslu pak článek doplnit.

Autoři článku správně zdůvodňují nutnost utajit hlavní pásma obrany, rozumím tím hlavně přední okraj vybudování před-sunutého postavení. Nelze však souhlasit s formulací této zásady, která dělá dojem, že vždy, za všech okolností a na celé šířce obranného pásma bude budováno před-sunuté postavení. Upadali bychom opět do šablony. Názory o nutnosti budovat před-sunuté postavení za všech okolností se již objevily. Mám za to, že by to byl názor ne-správný. Před-sunutá postavení nebude zpravidla budována, je-li před obranou vy-budováno zabezpečovací pásmo, které pře-vezme zpravidla úkol před-sunutého po-stavení svým posledním postavením, na kterém bývají podchycovány jednotky odchá-

zející ze zabezpečovacího pásma. Dále mnohdy nebude ani terénně vyhovovat bu-dovat před-sunutá postavení a konečně, bu-dovalo-li by se vždy, ztrácíme faktor pře-kvapení a upadáme do šablony.

Dále autoři správně zdůrazňují zásadu, že kostrou obrany je protitanková palba, což dovoluje budovat zákopy na 900 až 1200 m od sebe. To je bezesporu správné, avšak v našem terénu, zvláště v pohranič-ních oblastech, budeme se mnohdy musít spokojit menší vzdáleností zákopů, anebo při dodržování této normy vysunovat pro-titankové prostředky blíže a budovat pro ně zvláštní palebná postavení mimo zákopy. Průměrné dálky výstřelu na 1000 m v pa-horkovitém a porostlém terénu při rasanci protitankových děl bude mnohdy těžko do-sáhnout. Zato je třeba zdůraznit k tomuto problému, že zavedením motorisované střelecké divise, kde stoupne počet tanků, zvýší se možnost použít tanků k protitankové obraně nejen jako protitankových paleb-ných bodů z místa, ale hlavně jako proti-

tankových prostředků pro široký manévř, tj. k tvoření protitankových záloh, po případě i v praporech a k organisování tankových léček a k provádění protiztečí. Organizace motorisovaných střeleckých divísi pak dovoli ještě více než dříve provádět protizteče zvláště při novém způsobu provádění útoku podle nejnovějších názorů armád NATO, o čemž se zmiňuji dále.

K stati „Rozhodování v obraně“ bych do třetího odstavce doplnil možnost umisťovat roty (prapory) v některých případech i vně předpokládaných prostorů úderů atomovými zbraněmi a obsazovat tyto prostory po provedení atomového úderu, jde-li o prostory v hloubce obrany a bude-li k tomu čas. Jinak je nutno prosazovat vytvoření dvou až tří variant obranné sestavy a střídát je, aby nepřítel neměl možnost zjistit cíle pro atomové údery. Plně nutno souhlasit s názorem, že je třeba ukončit s tím, aby velitel svazku nebo útvaru při organisaci součinnosti stále vyslyšel své specialisty. Zdržuje to průběh rekognoskace i součinnosti. Velitelé všech stupňů dnes již musí být natolik schopni, aby základní otázky použití druhů vojsk mohli sami odpovědně řídit a dávat pokyny, tj. **prosazovat více svoji velitelskou vůli**. Je tedy třeba se omezit jen na skutečně nejvážnější otázky čistě odborné, které velitel svazku sám nemůže znát, protože jsou výsledkem propočtů, jež on nezná.

Při této příležitosti chci však vyslovit svůj názor na některé otázky vyplývající z faktu, že západní imperialisté po přebudování armád NATO v r. 1958 na pentomické divise zkoušejí nový způsob vedení útočného boje a operace. Zásadní otázkou pro armády socialistického tábora je skutečnost, že pentomická divise může organisovat pět úderných uskupení vybavených vším potřebným k vedení boje **samostatně a izolovaně**, aby zabránila nakupení sil na malém prostoru. Tím se snaží zabránit obránci skýtat cíl pro atomové zbraně. Na druhé straně vyzbrojují své pentomické divise atomovými zbraněmi — baterií kanónů 203mm nebo 170mm a dvěma odpalovacími zařízeními pro Honest John. To znamená, že se veliteli divise dává do rukou přímo atomová náplň o tritolovém ekvivalentu 1000 až 2000 kilotun k přímému použití na bojišti, tj. s minimálním časovým zdržením proti cílům, které jsou téměř v dotyku. Kromě toho pentomická divise má být daleko pohyblivější a schopna přepravy vzduchem bez zvláštních těžkostí.

Všechny tyto organizační změny vedou k tomu, že je možno očekávat od nepřítelů útočné operace velmi rychle, bez dlouhých příprav, s rozvinutím sil z chodu, na tak-

tických (i operačních) směrech, při používání atomových zbraní velmi pružně s rychlou reakcí na vyskytnuvší se cíle s cílem probít se do hloubky a roztít obranu.

Za těchto předpokladů je třeba počítat s větším množstvím atomových úderů menší ráže, zato přesnějších v zásahu. Proto se tím více zdůrazňuje nutnost nedat nepříteli vhodných cíle, tj. důsledně provádět varianty obranné sestavy (atomový manévř), a učinit základem obrany rotní opěrné body. Dalším důsledkem je, že stoupl význam protiztečí i v praporech tím spíše, že se v mnohých případech naskytne příležitost zničit „útočné klíny“, jež pravděpodobný nepřítel předpokládá vytvářet skupením pentomických divísi. Za těchto předpokladů nebyla práce autorů psána, proto vyslovuji k otázce protiztečí svůj názor bez kritiky autorů. Je nasnadě, že tyto klíny nemohou jít do značné hloubky a že se nepřítel bude snažit rozšířit vlny do stran, aby získal dost prostoru k zasazení svých záloh a druhých sledů, neboť jeho úderná síla v čele klínů se bude velmi rychle ztrácet vzhledem na ohrožené boky. V operačním rámci pak dojde — podle názorů kapitalistů — k roztažení fronty na operačních směrech. V tomto případě je třeba vyvinout v obranné operaci rovněž značnou aktivitu jednak umělým manévrem palby zbraní hromadného ničení, dělostřelectvem a letectvem, jednak i v provádění protiúderů. Velitel armády se pak musí rozhodnout, kde zasadit svůj druhý sled do protiúderu, bude-li mít vytvořeny dva i tři útočné klíny. Zpravidla provede obranu proti méně nebezpečnému uskupení a protiúderem a za pomoci zbraní hromadného ničení zničí nebezpečnější uskupení. Po přeskupení sil provede likvidaci dalších vlnů. V této situaci budou mít koordinované protizteče jednotek bránících se v pasivních prostorech s protiúderem armády značný význam.

Podmínkou provedení protiúderu druhým sledem armády je **získat čas**, tj. v žádném případě nedopustit průlom taktické hloubky před večerem prvního dne operace. Toho může být dosaženo jen vysoce aktivní činností a manévrovostí v obraně i malých jednotek, tj. praporů i rot. Proto je význam protiztečí za těchto předpokladů mimořádný.

Tu se naskytá otázka použití zbraní hromadného ničení obráncem. Mám za to, že se zvláště při obraně budované na manévru a aktivnosti silami a prostředky jeví potřeba mít větší množství atomových zbraní menší ráže a mít možnost přímého zásahu. Proto se jeví potřeba i v divisích obránce mít atomové granáty 1000 až 2000 kilotun. Velitel armády pak by měl vliv na vedení

operace kromě manévru silami a prostředky druhých sledů a záloh armády a na ničení atomových zbraní nepřítel.

V této otázce nutno v plné míře souhlasit s názorem autora článku „K otázkám operačně taktické přípravy“, zvláště pokud

jde o názor, že jedna nezničená odpalovací základna bezpilotních prostředků rozhodně uškodí vojskům více než obrněná divise napadená atomovými zbraněmi v prostoru soustředění nebo na pochodu. K splnění tohoto úkolu budou bezesporu atomové zbraně s menším tritolovým ekvivalentem.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Protiatomový manévru vojsk“ (VM čís. 6/1957)

Podplukovník Branislav Trnkócy

Snad žádný nový přínos v oboru vojenského umění se neuplatnil v názorech našeho velitelského sboru tak rychle jako protiatomový manévru vojsk. Tento zájem o protiatomový manévru a proniknutí jeho zásad do teorie není náhodný. Sám protiatomový manévru je konkrétním vyjádřením snah aktivněji čelit nebezpečí úderů nepřátelských zbraní hromadného ničení. Je shrnutím a prohloubením činnosti vojsk, která byla již doposud v praxi operační a bojové přípravy různými způsoby prováděna. Proces zdokonalování zbraní hromadného ničení a prostředků jejich dopravy na cíl si vynutil, aby činnosti směřující k snížení účinků nepřátelských zbraní hromadného ničení využitím manévru, byl dán organizovaný a cílevědomý ráz.

Toto rychle uplatnění protiatomového manévru má podstatný význam, avšak rovněž i určitý nedostatek. Zatím co názory méně populární projdou cestou diskusí a všestranné kritiky, v níž se ujasní jejich výhody a nedostatky, protiatomový manévru se stal v naší teorii nepostradatelnou součástí každé bojové činnosti, aniž byly ještě jeho reálné možnosti teoreticky ujasněny a prakticky na taktických cvičeních hlouběji přezkoušeny. Vzniká proto určité nebezpečí jeho přecenění v teorii a uplatnění některých jeho nevýhod v praxi. Nutno proto urychleně zpracovat možnosti a způsoby jeho použití, aby mohly být co nejúčelněji uplatněny v praxi bojové přípravy vojsk.

Autor článku uvažuje správně o protiatomovém manévru jak v útočné, tak v obranné operaci a zdůrazňuje jeho význam zejména v obranné operaci. Zatím co v útočné operaci má především význam protiatomový manévru prováděný v operačním rozsahu, v obranné operaci vzrůstá podstatně jeho význam v taktickém rozsahu. Z tohoto zásadního hlediska nutno vychá-

zet při hodnocení možností provést úspěšně protiatomový manévru.

V útočné operaci, kdy máme iniciativu v rukou, je problém uchránění vojsk před úderem zbraní hromadného ničení ovlivněn daleko větším počtem činitelů, než je tomu v obraně. Bránící se nepřítel musí volit cíle, druh a způsob použití atomových výbušných zbraní na základě konkrétní situace a podmínek, které ve značné míře určuje útočník. Doba 4 až 6 hodin, potřebná na přípravu všech opatření k provedení atomových úderů na zjištěné, ale předem neplánované cíle, je při rychlé bojové činnosti útočících vojsk sama dobrým předpokladem pro jejich uchránění před atomovými úderem.

Nejúčinnější ochranou proto bude nešablonovitá bojová činnost vojsk jak v přípravném období, tak při zahájení a v průběhu útočné operace. Čím méně možností dáme bránícímu se nepříteli určit předem průběh bojové činnosti, zejména dobu zahájení operace, úsek průlomu, dobu a místa zasazení druhých sledů, tím více bude nucen použít atomových zbraní improvizovaně a pro sebe nevýhodně.

Zahajování útočné operace v různou dobu, na několika směrech současně nebo postupně na jednotlivých směrech, kombinace využití svazků v dotyku a svazků přivedených z hloubky k průlomu obrany dávají nejlepší předpoklady, aby bránící se nepřítel nevystihl nejkritičtější dobu k provedení protipřípravy nebo aby byl nucen použít atomových zbraní rozptýleně.

V průběhu útočné operace budou hlavním cílem nepřátelských atomových úderů svazky druhého sledu a zálohy armády. Nejkritičtější doba pro jejich napadení bude v době rozvinování na čarách rozvinutí. Proto nutno volit dobu zasazení druhých sledů tak, aby byla pro nepřítel překvapením. Z tohoto hlediska bude nejučinnější

zasazovat svazky druhého sledu hned po průlomu jednotlivých pásem, kdy bránci se nepřítel nemá jasno o situaci vlastních vojsk.

Tato opatření nespádají do protiatomového manévru, i když mají ten jistý účel. Dosažení vysokého tempa v útočné operaci, při němž může celé operační učenění armády rychle postupovat vpřed, je nejúčinnějším prostředkem k uchránění hlavních sil před nepřátelskými atomovými údery. Jakmile však dojde ke zpomalení tempa útoku nebo dokonce k dočasnému zastavení před některým pásem obrany, je nutné ihned organisovat protiatomový manévru druhými sledy a zálohami. K uchránění hlavních částí operačního učenění armády před atomovými údery musí být usměrněno rozhodnutí velitele armády o dalším rozvinutí operace. Soustředění sil k průlomu nově zaujaté nepřátelské obrany musí být provedeno v nejkratším čase, na směr, kde bude možno dosáhnout překvapení nepřitele. V takovém směřem manévru na nový směr nutno vidět podstatu protiatomového manévru v průběhu útočné operace. Bude-li spojen s klamáním na původním směru hlavního úderu, má předpoklady pro plný úspěch.

Zatím co v útočné operaci protiatomový manévru nebude zpravidla mít významnější vliv na následující bojovou činnost vojsk, v obranné operaci bude s ní těsně souviset. Zdá se však, že mnohdy uvažujeme o protiatomovém manévru v obraně příliš teoreticky, jednostranně a zanedbáváme jeho souvislost s bojovou činností vojsk. Proto se v dosavadních pojednáních o protiatomovém manévru často uplatňují změny v umístění jednotek a útvarů, které by bylo v praxi možno provést jen s obtížemi a na úkor hodnoty obrany. Manévru je mnohdy zaměřen jednostranně jen na jednotky přechoty a uvažuje se o něm především v rámci malých jednotek.

Při hodnocení cílů a účelnosti protiatomového manévru nutno vzít v úvahu především:

- v jakém rozsahu jej provádět, aby byl účinný;
- jaká opatření nutno uskutečnit, aby ho bylo vůbec možno provést;
- v jaké situaci bude protiatomový manévru prováděn.

Při úvahách o potřebném rozsahu protiatomového manévru nutno vycházet ze zásad použití atomových zbraní možným nepřitelem při průlomu připravené obrany. Ze cvičení prováděných armádou USA vyplývá, že se za přípravy zteče provádějí atomové údery na celou hloubku operačního učenění bránci se armády. Je snaha

napadnout atomovými zbraněmi: jednotky v prvním pásmu obrany tak, aby jim byly způsobeny 40% až 50% ztráty, divisní zálohy, hlavní uskupení dělostřelectva, svazky určené k obraně druhého pásma obrany, zálohy armády, zjištěná velitelská stanoviště a důležitá tylová zařízení. Cílem těchto úderů je zároveň narušit bojeschopnost všech důležitých prvků operačního učenění armády a znemožnit vedení obranné operace podle jednotného zámyslu.

Aby protiatomový manévru dosáhl svého cíle, musí být proveden všemi prvky operačního učenění armády, orgány velení a tylovými zařízeními, které mohly být nepřátelským průzkumem v původních postaveních zjištěny. Cílem protiatomového manévru v obranné operaci bude tedy uchránit bojeschopnost hlavních částí operačního učenění armády na směr připravovaného hlavního úderu nepřitele. Aby bylo tohoto cíle dosaženo, musí být protiatomový manévru proveden v takovém rozsahu, že jím bude ve značné míře změněn původní systém obrany. Nejúčinnější bude přirozeně manévru provedený na připravená obranná postavení do hloubky a na příčná postavení, při němž se vyprázdní prostor, do něhož se předpokládá hromadný úder zbraní hromadného ničení za přípravy zteče. Změny stanovišť, prováděné malými jednotkami v rámci praporů, není možno považovat za účinný protiatomový manévru. Provedení manévru z hloubky k frontě rovněž zpravidla přivede vojska do prostoru, v nichž je největší hustota použití nepřátelských zbraní hromadného ničení. Manévru čet a rot z druhého postavení do prvního a v prvním postavení do těsného dotyku s nepřitelem nemožno taktéž považovat za zvlášť účelný. Tímto manévrem jsou sice jednotky do určité míry uchráněny před atomovými údery, ale jsou přivedeny do prostoru, v němž se plně uplatní účinek klasických zbraní útočnicka. Neustále vzrůstající palebná mohutnost vojsk dává nepříteli možnost umlčet v krátké době jednotky soustředěné v prvním obranném postavení.

Provedení protiatomového manévru v takovém rozsahu mění celý původní systém obrany. Nový systém obrany, vytvořený protiatomovým manévrem, musí bezpodmínečně umožňovat plné využití všech sil a prostředků ke splnění cílů obranné operace. Organisace protiatomového manévru proto kromě zabezpečení vlastního manévru předpokládá:

- předem vybudovaná postavení pro všechny prvky bojových sestav pluků a divísi a operačního uskupení armády;

- organisovaný palebný systém na nových postaveních;
- připravené zátarasy odpovídající novému uskupení sil a novému palebnému systému;
- připravený systém velení;
- spolehlivé a novému uskupení odpovídající bojové zabezpečení;
- materiální a technické zabezpečení odpovídající novému uskupení sil;
- předem organisovanou součinnost na nových postaveních, připravené zásahy všech stupňů, protizteče a protiúder;
- organisovanou součinnost s krycími prvky ponechanými na původních postaveních.

Plánování a příprava všech těchto opatření znamená vlastně organisaci další varianty obranné operace a boje. Vojska nebudou schopna připravit současně dva systémy obrany a dvě varianty vedení obranného boje. Je tedy otázka, kdy bude reálně možné připravit protiatomový manévru. Nutnost okamžité pohotovosti obrany vyžaduje připravit především v nejnnutnější míře obranu v postaveních, která vojska obsazují při přechodu do obrany. Za nejmenší požadavek nutno považovat vybudování prací prvního pořadí, tedy 5 až 7 dnů. Až po této době bude účelné zahájit budování postavení určených pro protiatomový manévru. Budou-li v nových postaveních vybudovány práce prvního pořadí, organisován palebný systém, součinnost, velení, bojové zabez-

pečení a připraveny podmínky k provedení vlastního protiatomového manévru, možno počítat, že je protiatomový manévru uskutečnitelný. To znamená, že by protiatomový manévru v celém rozsahu v rámci armády byl uskutečnitelný 10 až 14 dní po přechodu do obrany.

Je opodstatněná snaha ženijních odborníků zmenšit rozsah prací prvního pořadí určených předpisem Žen-II-5 u svazků typu motorisované střelecké divise tak, aby je bylo možno uskutečnit za 4 až 5 dnů. V tomto případě by bylo možno uskutečnit rozsáhlý protiatomový manévru za 8 až 10 dnů po přechodu do obrany.

Rozsah a důležitost těchto prací si vyžadá nejdříve organisovat základní systém obrany a až dodatečně protiatomový manévru. Jeho základní rysy se však musí zahrnout do zámyslu vedení obranné operace velitele armády.

Protiatomový manévru v obraně je tedy spojen s řadou organizačních problémů. Není ho proto možno libovolně určovat ani prostorově, ani časově. Bude připravován postupně a nesmí v žádném případě znamenat přivedení vojsk do horších podmínek pro vedení obranného boje. Při jeho plánování nesmějí být podceněny ani možnosti ostatních zbraní hromadného ničení a klasických zbraní útočnicka. Účinnost protiatomového manévru v obranné operaci bude úměrná jeho rozsahu a připravenosti.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku majora Bohuslava Havlíčka (VM čís. 1/1958) „Některé problémy plánování použití atomových výbušných zbraní“

Major Hynek Ondrášek, major Vladimír Řehák, kapitán Jaroslav Lank

Ve „Vojenské mysli“ čís. 1/1958 uveřejnil major Bohuslav Havlíček článek „Některé problémy plánování použití atomových výbušných zbraní“. V uvedeném článku je řada nepřesností a řada nesprávných názorů, s kterými nelze souhlasit. Autor článku při jeho sestavování a při vyvozování některých závěrů vyšel z nesprávných předpokladů.

1. Za prvé nutno ujasnit, jak mohou být atomové náplně dopravovány na cíl.

- Je třeba vidět, že atomové granáty o udaném tritologem ekvivalentu 2, 5, 8, 15 KT mohou být dopravovány na cíl atomovými kanóny větší ráže;

- dále neřízenými reaktivními střelami (dors) s atomovou náplní 20 KT;
- dělostřeleckými reaktivními střelami s maximálním dostřelem 270 km (s atomovou náplní 30 KT);
- dělostřeleckými reaktivními střelami s maximálním dostřelem 560 km (s atomovou náplní 40 KT) a
- nakonec leteckými atomovými pumami.

2. Uvedené pravděpodobné úchyly v článku jsou v některých případech nesprávné. Chceme-li stanovit jednu pravděpodobnou úchytku u atomového kanónu, můžeme ji zatím stanovit jen odhadem s přihlédnutím k těm rážím kanónů, jejichž

balistické vlastnosti známe. Ukážeme, jak je možno tuto hodnotu zatím co nejspřávněji určit. Niže uvedená tabulka nám ukáže pravděpodobné úchyly u kanónů, jejichž tabulky střelby známe.

Bohuslava Havlíčka je patrné, že při pořadí ženijních prací I. stupně (50 % živé síly v nakrytých zákopech, 40 % ve střeleckých zákopech, 10 % osob mimo úkryty) ještě na vzdálenosti 1100 m bude mít živá

Ráz	Náplň	Úd		Úd		Úd		Úš		Úš		Úš	
		Dálka střelby	10 km	15 km	20 km	10 km	15 km	20 km	10 km	15 km	20 km		
122 K	plná	51 m	0,5 %	78 m 0,78%	111 m 1,1%	3 m 0,03%	5,1 m 0,05%	8,5 m 0,08%					
100 K	plná	40 m	0,4 %	57 m 0,5%	74 m 0,7%	9,7 m 0,09%	9,3 m 0,09%	15m 0,15%					
85 K	plná	42 m	0,4 %	56 m 0,5%	— —	4 m 0,04%	7,7 m 0,07%	— —					
152 KH	plná	43 m	0,4 %	62 m 0,6%	— —	3,6 m 0,03%	7,9 m 0,08%	— —					

Z této tabulky je zřejmé, že nelze stanovit 1 úd pro atomový kanón 1 až 1,5 % dálky střelby, což neodpovídá jeho balistickým vlastnostem. Podle zkušeností, které byly získány, je možno počítat, že atomový kanón větší ráže může mít v průměru 1 úd v rozmezí 0,3 až 0,5 % dálky střelby vzhledem k jeho zvýšené přesnosti. Proto při našich výpočtech budeme dále brát v úvahu, že velikost 1 úd pro atomový kanón bude 0,3 % dálky střelby. Úchylna šířková odpovídá zhruba $\frac{1}{7}$ úd.

U dors nutno pak počítat s úd (úš) 1 % dálky střelby u ŘS 1 úd 1,5 % — 1 úš 0,5 % dálky střelby.

3. Nelze souhlasit s autorem, který odůvodňuje definici bezpečnostní vzdálenosti vojsk. U klasického dělostřelectva je bezpečnostní vzdálenost stanovena vzorcem:

6 úd + umlčovací účinek střeliva pro případ, že cíl je přesným způsobem zastřílen.

Tento vzorec bude plně platit i při výpočtu bezpečnostní vzdálenosti při vystřelování atomového granátu, kde se ovšem účinek střeliva bude rovnat účinku atomové náplně v závislosti na velikosti tritového ekvivalentu. Přitom nutno uvážit, že nutno chránit bezpečně naši živou sílu, tzn. nutno brát maximální účinek atomové náplně na živou sílu. Tento účinek je možno zmenšit v závislosti na tom, jak bude naše živá síla ukryta a jak budou ženijně vybudovány úkryty, v nichž je ukryta.

Proto je nutno pro výpočet bezpečnostní vzdálenosti použít hodnoty jiné, než uvádí tabulka ničivých účinků.

Ve Vojenské mysli čís. 6/1956 je zveřejněna tabulka předpokládaných procent ukrytí a ztrát na živé síle při vzdušném výbuchu atomové pumy. Z ní a z článku podplukovníka Bohumila Malého a kapitána

sila při výbuchu malé atomové pumy ztráty. To přece nelze dopustit u vlastních vojsk. Vezmeme-li údaj majora Havlíčka z VM čís. 1/1958 — 800 m (I. pořadí — malá atomová puma), bylo by nutno, aby vlastní vojska byla v pohotovostních úkrytech, měla-li být uchráněna ztrát, to však odpovídá II. až III. pořadí ženijních prací. (U II. pořadí pohotovostní úkryty chrání 30 % osob, nakryté zákopy 40 % osob, 20 % ve střeleckých zákopech; u III. pořadí v úkrytech lehkého a vyšších typů — 30 %, v pohotovostních úkrytech — 30 %, v nakrytých zákopech — 20 %, ve střeleckých zákopech — 10 %.) Jinak řečeno, budou-li vlastní vojska při výbuchu malé atomové pumy ve vzdálenosti 800 m od epicentra v úkrytech I. stupně ženijních prací, lze u nich předpokládat do 50 % ztrát. I když nutno vidět, že vlastní vojska budou uchráněna ztrát, jež způsobí překvapení (část živé síly mimo jakékoli úkryty), přece jen procento ztrát je tak značné, že takovýto výpočet bezpečnostní vzdálenosti nelze připustit.

Podle našich názorů, vycházejíce ze stejných pramenů, jež vedly k výpočtu tabulky ničivých účinků, navrhuje tyto hodnoty pro výpočet bezpečnostní vzdálenosti: Tabulka na straně 90.

Bezpečnou vzdálenosti rozumí se vzdálenost od epicentra, při níž nedojde ke zranění živé síly.

Z této tabulky může vševojskový i dělostřelecký velitel snadno určit bezpečnostní vzdálenost, aniž ohrožuje vlastní vojska. Stačí, aby znal nejméně hodnotné ukrytí jednotek. Další otázkou je otázka úchylek dálkových v souvislosti s bezpečnostní vzdáleností. Jak již bylo uvedeno, počítá se u dělostřelectva 6 úd, a to proto, že 4 úd nepředstavují 100 % všech ran neboli jistotu, že v tomto rozmezí granát dopadne,

Pořad. čís.	Ekvivalent v KT	Poloměr bezpečné vzdálenosti od epicentra vzdušného výbuchu v m				
		při výšce výbuchu	nekrytá živá síla	při ukrytí živé síly minimálně		
				v střeleckých zákopech	v nekrytých zákopech	v po- hotovostních úkrytech
1	2	250	1350	750	700	500
2	5	325	1700	1000	950	700
3	8	400	2000	1200	1100	800
4	15	450	2650	1500	1350	1050
5	20	500	3100	1300	1500	1150
6	30	600	3500	1900	1700	1300
7	40	650	3900	2000	1850	1400

a při střelbě působí ještě další vlivy na zvětšení rozptylového obrazce.

Propočítáme-li nyní příklad uvedený ve VM čís. 1/1958, vycházejí tyto hodnoty:

Poloměr bezpečné vzdálenosti nekryté vlastní živé síly od epicentra vzdušného výbuchu atomového granátu 203 mm s náplní tritolového ekvivalentu 8 KT = 2000 m + 6 úd (0,3 % z délky 28 km = 84 m) = 504 m. Bezpečnostní vzdálenost pak je asi 2500 m.

Avšak ani tento výpočet není teoreticky úplně správný, jak vysvitne z další stati.

*

Autor uvádí, že pravděpodobnost zásahu atomového kanónu je dána rozptylovým obrazcem střelby; tuto závislost naznačuje i v grafu číslo 2 a na základě této úvahy provádí dokonce závěry o způsobu volby nejvhodnějšího tritolového ekvivalentu dělostřeleckého atomového úderu na bodové i na plošné cíle. Takovým způsobem by bylo možno uvažovat, jen kdyby při výstřelu atomového děla procházela střední dráha střely středem cíle. Takový případ je zcela nepravděpodobný, neboť jeho podmínky jsou ideální. Ve skutečnosti závisí pravděpodobnost zásahu zejména na těchto faktorech:

- na rozměrech cíle;
- na poloze střední dráhy vzhledem k cíli;
- na velikosti rozptylu (autor bere v úvahu jen tento faktor, i když ve většině případů není rozhodující, a ostatní faktory zcela opomíjí);
- na směru střelby.

Pomineme rozměry cíle, poněvadž je v naší úvaze budeme považovat za proměnnou (v obráceném vztahu vzhledem k volebnému účinku atomového granátu), a vliv

směru střelby, který lze v našem případě zanedbat. Zbývají tedy jako určující faktory pro pravděpodobnost zásahu: poloha střední dráhy vzhledem k cíli a velikost rozptylu.

Poloha střední dráhy střely atomového kanónu v okamžiku vypálení atomového granátu vzhledem ke středu cíle bude charakterisována chybami vyplývajících ze způsobu přípravy výstřelu atomového granátu po střeleckotechnické stránce. Zpravidla bude dělostřelecký atomový úder proveden bez zastřelení s výchozími prvky střelby, připravenými úplnou přípravou střelby. V tomto případě bude nutno počítat s těmito pravděpodobnými chybami polohy střední dráhy vzhledem ke středu cíle:

— v dálce E_d — 0,5 až 1,0 % skutečné délky střelby;

— ve směru E_s = 3 až

$$5 \times \frac{\text{skutečná délka střelby v metrech}}{1000}$$

S těmito pravděpodobnými chybami je možno počítat při úplné přípravě střelby, vypočítané podle povětrnostní zprávy získané přesným způsobem nedlouho před výstřelem. Uvedené menší nebo větší hodnoty budou chyby dosahovat podle přesnosti a platnosti povětrnostní zprávy. Pro jednoduchost budeme dále brát v úvahu $E_d = 0,7$ % skutečné délky střelby a E_s v metrech = $4 \times$ skutečná délka střelby (v kilometrech). Zůstaneme jen u tohoto jediného způsobu přípravy výchozích prvků pro střelbu, který považujeme za nejběžnější. Přitom je nutno poznamenat, že ani po eventuálně provedeném zastřelení tříštivo-trhavými granáty před provedením dělo-

střeleckého atomového úderu nebude střední dráha procházet středem cíle, nýbrž že bude od středu cíle uchýlena o určitou chybu, která bude zpravidla větší než chyba z rozptylu.

Rozptyl střel je charakterisován známými chybami úd a úš.

Při výpočtu pravděpodobnosti zásahu pak musíme počítat s celkovými pravděpodobnými chybami v dálce i ve směru, které jsou geometrickým součtem chyb, z nichž se skládají. To znamená, že nemůžeme počítat jen s úd a úš, nýbrž že musíme počítat s celkovými chybami (Cúd a Cúš), nechceme-li se dopustit ve výpočtech hrubých chyb a dojít ke zcela falešným závěrům. Hodnoty Cúd a Cúš vypočítáme takto:

$$Cúd = \sqrt{úd^2 + Ed^2}$$

$$Cúš = \sqrt{úš^2 + Eš^2}$$

Vypočítejme celkové pravděpodobné chyby pro příklad použitý soudruh majorem Havlíčkem v jeho článku. Předpoklad: bodový cíl, dálka střelby 20 km, atomový granát bude vypálen po úplné přípravě střelby. Výpočet:

úd = 0,3 % skutečné dálky střelby = 60 m,

úš = 10 m,

Ed = 0,7 % skutečné dálky střelby = 140 m,

Eš = 3 × 20 = 60 m,

Cúš = $\sqrt{60^2 + 140^2} \approx 150$ m,

Cúd = $\sqrt{10^2 + 60^2} \approx 60$ m.

Výpočet bezpečnostní vzdálenosti by tedy v našem případě byl:

$2000 + 6 Cúd = 2000 + 6 \times 150 = 2900$ m.

Mám za to, že z uvedeného příkladu je dostatečně zřejmý rozdíl mezi autorem uvažovaným rozptylovým obrazcem střelby, charakterisovaným chybami 60 m a 10 m, a mezi celkovým obrazcem, s nímž je nutno počítat, charakterisovaným chybami 150 m a 60 m.

V dalším postupu bychom pak v tomto případě došli k těmto závěrům:

a) Budeme-li uvažovat při volbě nejvhodnějšího tritolového ekvivalentu pravděpodobnost zásahu jen z rozptylu (tak uvažoval ve svém článku autor), je třeba mít k dosažení relativní jistoty zásahu bodového cíle účinkem atomového úderu přetlak 1 kg/cm² ve vzdálenosti

$4 \times úd = 4 \times 60 \text{ m} = 240 \text{ m}$ od epicentra.

b) Budeme-li však uvažovat při volbě nejvhodnějšího tritolového ekvivalentu pravděpodobnost zásahu nejen z rozptylu, ale i z chyby umístění střední dráhy střely vzhledem k cíli, což povede matematicky

k mnohem správnějším výsledkům, bude nutno mít k dosažení relativní jistoty zásahu bodového cíle účinkem atomového granátu přetlak 1 kg/cm² ve vzdálenosti

$4 \times Cúd = 4 \times 150 \text{ m} = 600 \text{ m}$ od epicentra.

Kdybychom zvolili v daném případě tritolový ekvivalent tak, abychom dostali přetlak 1 kg/cm² 240 m od epicentra, nebyla by pravděpodobnost zasažení cíle požadovaným účinkem přibližně 100 %, jak uvádí autor, nýbrž okolo 72 %. Teprve při volbě tritolového ekvivalentu s přetlakem 1 kg/cm² ve vzdálenosti 600 m od epicentra dosáhneme přibližně 100 % pravděpodobnosti zasažení bodového cíle požadovaným účinkem atomového úderu.

Domnívám se, a výpočty to potvrzují, že způsob autorem navrhovaný je v zásadním rozporu se zákonitostmi teorie střelby a ve zdrcující většině případů povede k nesprávným závěrům. Ve všech případech bychom dostali menší potřebný tritolový ekvivalent, než odpovídá požadované spolehlivosti střelby podle počtu pravděpodobnosti, a střelba by byla nespolehlivá.

V řadě případů pak — podle mého názoru — nebudeme požadovat relativně 100 % pravděpodobnost zásahu, poněvadž by to vedlo k nehospodárnému používání atomových úderů. Budeme-li volit tritolový ekvivalent s požadovaným účinkem 3 Cúd, dosáhneme pravděpodobnosti zasažení bodového cíle 96 % (nikoli 92 %, jak uvádí autor) a s požadovaným účinkem 2 Cúd dosáhneme pravděpodobnosti zasažení cíle 82 %; to je stále ještě značně vysoká pravděpodobnost.

Stejným způsobem bude nutno postupovat i u plošných cílů.

Ve všech případech je pak nutno počítat s vektorální chybou převedenou do určitého směru osy plošného cíle.

*

Chtěli jsme ve svém příspěvku ukázat na to, že volba nejvhodnějšího tritolového ekvivalentu dělostřeleckého atomového úderu vzhledem k přesnosti a spolehlivosti zásahu není tak zcela jednoduchá otázka a není k ní možno odpovědně přistoupit bez základních znalostí teorie střelby dělostřelectva. Bude povinností velitele dělostřelectva a jeho štábu na tom velitelském stupni, kde budou plánovány dělostřelecké atomové úderý, aby navrhl nejvhodnější tritolový ekvivalent na určený cíl a zároveň i určil, kterým atomovým kanónem bude v dané situaci nejvhodnější provést atomový úder vzhledem k dálce střelby, bezpečnostní vzdálenosti a s přihlédnutím k řadě dalších střeleckotechnických podmínek.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka MUDr. Drbala (VM čís. 1/1958)
 „Některé připomínky k řízení zdravotnické služby v poli“

Generálmajor Josef Slabý

Redakční rada Vojenské mysli zaujala správné stanovisko, že článek podplukovníka MUDr. Drbala posuzuje řízení zdravotnické služby jednostranně. Autor řeší zdravotnické otázky z úzkého odborného hlediska, bez přihlídnutí k zatížení vševojskových velitelů a bez uvážení ostatních služeb; nevidí jejich roztržitost, a tedy ani nutnost jejich koordinovaného řízení.

Zastávám názor, že i přes značný růst významu zdravotnické služby i přes odlišnost charakteru její činnosti má i tato služba mnoho prvků, které je nutno řešit komplexně s ostatními otázkami týlu. Je tomu tak zejména na stupni vševojskové armády, kde odsuny, rozmístování, zásobování, odsunování i léčebných etap, spojení, komunikace, ochrana a obrana a jiné otázky musí být ústředně koordinovány a řízeny. Myslím, že není třeba široce vysvětlovat, že tyto úkoly nemůže v soudobé operaci plnit velitel vševojskové armády. Naopak složitost otázek vševojskových i vojskových týlů, jejich technické vybavení, rozsáhlá motorisace a mechanisace, zvýšené požadavky na prostor, komunikace a dopravu naznačují nutnost jednotného řízení nejen otázek všech druhů dopravy, ale všech otázek materiálních, technických i zdravotnických. Rýsuje se nejen potřeba, ale naprostá nutnost koordinovat všechny služby, na jejichž řízení se podílejí velitel, náčelník štábu, velitelé (náčelníci) druhů vojsk, zástupce velitele pro technické věci a náčelník týlu. Tímto problémem se dnes obírá velení všech armád světa. Ovšem tímto opatřením není nikterak sledováno omezení působnosti služeb v odborných otázkách, ani nejsou nikterak dotčeny specifické zvláštnosti zdravotnické služby. Právě naopak, tu je požadováno zvýšení kompetence i odpovědnosti náčelníků jednotlivých služeb při plném respektování operačních a operačně týlových zájmů vyvěrajících ze zámyslu vševojskového velitele.

*

Při řešení otázek podřízenosti i řízení zdravotnické služby v armádě nelze opomíjet válečné zkušenosti, zejména historické zkušenosti z Veliké vlastenecké války. Na jejím začátku byla zdravotnická služba na stupních svazků, armád a frontů pod-

řízena přímo vševojskovému veliteli. Otázkami ostatních služeb se zabýval vševojskový štáb, v kterém bylo vytvořeno zvláštní oddělení týlu (5. oddělení).

První dny války se vyznačovaly zvlášť složitou bojovou situací. Velitel i náčelník štábu byli plně zaměstnáni řízením boje a nebyli s to se podrobněji zabývat otázkami zdravotnické služby nebo řízením ostatních služeb. Zástupce náčelníka štábu pro týl s 5. oddělením nebyli autoritativní složkou, která by mohla velet službám a sladovat jejich problémy, přímo na velitele, někdy na náčelníka štábu. To mělo nejednou nepříznivé důsledky, neboť velitel neznal podrobněji celkový stav služeb, v určité bojové situaci vydal dílčí rozhodnutí, které nebylo sladeno s ostatními opatřeními v týlu.

Tyto organizační nedostatky zavinily v prvních měsících Veliké vlastenecké války vážné nedostatky v řízení zdravotnické služby a v zásobování.

Složitost boje vyžadovala nutnost převést rychlou reorganizační systém podřízenosti a řízení služeb. Byl vytvořen zvláštní orgán — náčelník týlu s pravomocí řídit týlové služby, čítajíc v to i službu zdravotnickou.

Takovéto praktické zkušenosti nelze opomíjet, i když je nemůžeme uplatňovat mechanicky. Naopak, mám za to, že právě Veliká vlastenecká válka je v oblasti zdravotnické služby faktorem velmi významným, a to z toho důvodu, že právě tato služba má v nových podmínkách praktických zkušeností velmi málo, u nás prakticky žádné. Zejména v otázkách organizace se nesmíme nechat unést jen teoretickými úvahami.

*

Tedy již Veliká vlastenecká válka ukázala, že velitel i náčelník štábu byli plně zaměstnáni řízením boje a že se nemohli odpovědně a podrobněji zabývat otázkami týlu u zdravotnické služby.

V jaké situaci je velitel (konkrétně velitel vševojskové armády) v soudobé operaci? Velí místo třem střeleckým sborům

pěti až sedmi vševojskovým svazkům, šesti až čtrnácti vojskovým svazkům (organickým i posilovým).

Na štábních armádních operačních cvičeních a ve vojenské literatuře bylo doposud od velitele armády požadováno, aby ve svém rozhodnutí stanovil celkem 11 úkolů, organizačních dat a norem v oblasti materiálně technického a zdravotnického zabezpečení.*) V oboru zdravotnické služby jsou to otázky týkající se výše předvídaných zdravotnických ztrát a organizace rozmístění zdravotnických etap a zdravotnických odsunů.

Odhad zdravotnických ztrát je nutno řešit v konkrétní situaci s přihlédnutím k četným faktorům (jako např. poměr vlastních a nepřátelských sil pozemních a vzdušných, jakých zbraní dosud používal nepřítel a jaké nové prostředky připravuje, stupeň vybudování a systém organizace (paleb) nepřátelské obrany, stupeň zeničnického vybudování výchozího položení vlastních vojsk, stupeň jejich výcviku v protiatomové a protichemické ochraně, vlastnosti terénu apod.), z nichž nejvýznamnější jsou zkušenosti z dříve provedených operací.

Jak patrně, výpočet zdravotnických ztrát je otázka velmi složitá, která nemůže být záležitostí jen velitele. Mám za to, že by to mělo být úkolem náčelníka zdravotnické služby, který v součinnosti s operačním štábem je s to předvídané ztráty odhadnout a veliteli navrhnout. Konečně je třeba uvážit, do jaké míry se odhadem zdravotnických ztrát bude armáda vůbec zabývat. To proto, že plánování operace je prováděno na stupni frontu a veškerá opatření v zdravotnické službě, manévry zdravotnickými prostředky musí navazovat na plán zdravotnického zabezpečení frontu. Front posiluje týl armády, čítající v to i zdravotnickou službu, týlovými útvary a zařízeními na základě svého plánu, organizuje zdravotnické zabezpečení a zesiluje nemocnicemi jednotlivé armády na podkladě předvídaných ztrát ve frontové operaci. V rámci vševojskové armády půjde tedy nikoli o výpočet předvídaných zdravotnických ztrát, nýbrž o upřesnění dat frontu, o konkretisaci a rozdělení ztrát podle jednotlivých svazků a období armádní operace.

Ve Veliké vlastenecké válce bylo často praktikováno, že náčelník zdravotnické služby armády byl povoláván na začátku

přípravného období k zdravotnické správě frontu a tam se zúčastnil plánování některých dílčích otázek týkajících se jeho armády a dostal přímo potřebné podklady, které mohl potom ve svém plánu sladit se zámyslem velitele armády a s vlastními opatřeními.

Pokud jde o organizaci rozmístění zdravotnických etap a zdravotnických odsunů, domníváme se, že není nutné, aby ji stanovil velitel armády ve svém rozhodnutí nebo ve zvláštních pokynech vydávaných po rozhodnutí. Již samo rozhodnutí velitele dává dostatek reálných podkladů pro organizaci zdravotnického zabezpečení. Náčelník zdravotnické služby je s to zpracovat tuto část plánu, ovšem s přihlédnutím k opatřením frontu a k celkovému plánu organizace týlu. Tím není zdravotnická služba nikterak vyloučena ze zájmů a péče velitele armády, který může svůj vliv projevit při schvalování plánu organizace týlu zdravotnického a technického zabezpečení, může srovnat, zda navrhovaná opatření odpovídají jeho zámyslu apod.

Ovšem na druhé straně nemůže být velitel armády bráněn, aby podle situace ve svém rozhodnutí, v pokynech po vydání rozhodnutí nebo při schvalování plánu organizace týlu nevydal určité pokyny např. stran zesílení svazků na směru hlavního úderu pro zdravotnické zabezpečení zasažení druhých sledů nebo zdůraznil určité období bojů, kdy nutno očekávat zvýšené ztráty apod.

Považují rovněž za velmi důležité, aby velitel armády ve svém rozhodování bral vždy v úvahu zájmy zdravotnické služby, neboť svým vlivem může vytvářet příznivé podmínky pro včasnou záchranu raněných (vyhrazení odsunových cest ve vojskovém týlu, dočasné udržení bojového postavení, aby mohli být odsunuti ranění apod.).

Závěrem k posouzení poměru velitele k zdravotnické službě je nutno konstatovat, že se velitel musí obírat zdravotnickými otázkami, že někdy bude nutno, aby měl i osobní styk s funkcionáři zdravotnické služby. Ovšem to ještě nemůže být dostatečným důvodem k tomu, aby mu zdravotnická služba přímo podléhala.

*

Zdravotnické zabezpečení operace zahrnuje široký okruh otázek, jichž řešení je zčásti nebo zcela závislé na týlu.

Jsou to především otázky rozmístování zdravotnických zařízení a využívání týlového prostoru. To nemůže být v soudobé operaci podceňováno. Na příklad v dukelsko-prešovské operaci jsme viděli, jakou úlohu mělo rozdělení týlového prostoru 38. gar-

*) Generálmajor Josef Slabý: „Velení týlu v soudobé útočné operaci“, Sborník „Práce VA KG“ čís. 19/1956, str. 119 až 132.

dové armády, jaký boj byl sváděn o každou kolnu nebo stodolu požadovanou pro rozmístění zdravotnického zařízení nebo zásobovacího útvaru. V soudobé operaci je vzhledem k decentralisovanému rozmístování vojsk a jejich týlů, vzhledem k využívání vlastností terénu a vybudovaných objektů k ochraně vojsk a zásob proti zbraním hromadného ničení řízení rozdělování týlového prostoru ještě naléhavější. Je samozřejmě, že v prvním pořadí bude týlového prostoru využívat velitel armády k rozmístění druhých sledů a záloh. To konečně vyplývá již z jeho rozhodnutí. V druhém pořadí je v týlovém prostoru třeba rozmístit desítky skladů, polních nemocnic a ostatních zdravotnických zařízení, dílen, polních pekáren a polních jatek, automobilních a ostatních speciálních útvarů.

Celkový počet týlových útvarů a zařízení vševojskové armády v operaci daleko převyšuje počet jednoho sta; kromě toho budou v armádním týlovém prostoru vyhrazena místa pro rozvinutí letišť a desítek útvarů leteckého týlu. To vyžaduje ústředního a plánovaného řízení využití týlového prostoru a udržování přísného vojenského pořádku v něm. Touto otázkou se doposud zabýval a zabývá náčelník týlu. Mám za to, že ve velení vševojskové armády ani není jiného vhodnějšího funkcionáře.

Další závislost zdravotnické služby na týlu bude v přidělování odsunových komunikací. Ani tuto otázku nelze považovat za podružnou, neboť na stupni vševojskové armády mohou zdravotnické odsuny dosáhnout rozsáhlého objemu a vydělení zvláštních cest pro odsuny musí být řešeno při respektování potřeb operačních přesunů a provádění nepřetržitých přísunů.

S otázkou vyhrazování a přidělování odsunových komunikací těsně souvisí doprava, na které bude ve značném měřítku participovat zdravotnická služba. Zdravotnická služba bude využívat všech druhů dopravy (silniční-automobilní, železniční a vzdušné). Vzhledem k možnému narušení některého druhu dopravy zásahem nepřátelských zbraní hromadného ničení bude nutno velmi často přistupovat ke kombinovanému využívání dopravy. Proto je tak naléhavě stavěna otázka jednotného řízení veškeré dopravy. A právě proto, že doprava je jedním z hlavních úkolů týlu, je nutno, aby jejím ústředním řídicím orgánem byl náčelník týlu.

Speciální zdravotnická vozidla organicky podřízená zdravotnické službě zdaleka nemohou stačit k provádění včasných odsunů a zdravotnická služba bude v boji téměř vždy závislá na týlu. Pro odsuny raněných bude nutno usměrnit prázdná

vozidla, která se po odevzdání materiálu vojskům budou vracet do týlu, po případě bude nutno zdravotnickou službu na určitém odsunovém úseku zesílit dopravními vozidly, která budou dočasně přizpůsobena pro zdravotnické účely.

Závislost zdravotnické služby na týlu bude i ve využívání týlového spojení a v zabezpečování ochrany a obrany uskupení skladů, útvarů a zařízení. Operační zabezpečení týlu zahrnuje souhrn opatření, která je nutno řešit komplexně v rámci celého týlu na základě pečlivého zhodnocení týlových objektů z hlediska nebezpečí úderů nepřátelských zbraní hromadného ničení. Zemní práce bude nutno provádět v stanoveném pořadí. K tomu účelu bude týl vybaven stroji pro zemní práce a mechanizačními prostředky.

Rovněž i obranu týlových útvarů a zařízení je nutno provádět podle ústředního plánu na základě vyhodnocení prostorů výhodných pro shoz nepřátelských výsadků a na základě nepřetržitého vyhodnocování operační situace.

Rovněž i organizace spojení v týlu představuje jednotný plán ústředně řízený, do kterého je zahrnuta celá spojovací síť civilních permanentních vedení, řada rádiových sítí týlových velitelských stanovišť, týlových útvarů a zařízení, směrových stanic, dálkopisů apod. Může být namítáno, že na cvičení bylo doposud týlové spojení řešeno jen teoreticky a že týl zdravotnickou službu plně nezabezpečil. Byla učiněna opatření, aby týloví funkcionáři i náčelníci služeb na všech stupních byli zabezpečeni dostatečným počtem nejmodernějších pojítek.

Nadhodil jsem řadu otázek, které je nutno řešit komplexně s přihlédnutím k celé organizační struktuře armádního týlu. Žádná vševojsková armáda v poli nemůže být soběstačná. V operaci nelze vystačit s organickými prostředky na léčení ani k provádění oprav, nelze zabezpečit operaci bez účelné koordinovaného přísunu a bez širokého komunikačního a spojovacího systému. Z týlu vzniká hodinový stroj, jehož kolečka do sebe vzájemně zapadají, navazují jedno na druhé, vzájemně se doplňují a podporují. Zdravotnická služba je důležitou součástí tohoto hodinového mechanismu.

*

Autor vidí zvláštní specifičnost zdravotnické služby proti např. zásobování municí nebo PHM v tom, že „těžiště její činnosti je položeno do období vlastního boje...“.

Toto srovnání nepovažuji za úplně správné. Již dávno minuly doby, kdy týl mohl

v klidu po týdny shromažďovat materiál na zemi a ve skladech armádní zásobovací základny. V soudobé operaci bude vzhledem ke značně zkrácenému přípravnému období sotva možno počítat s větším nahromaděním zásob do zahájení operace. Těžiště zásobování a technického zabezpečení bude tedy rovněž položeno do vlastního boje, jehož ráz musí najít plný odraz ve způsobu zabezpečení. Mám za to, že v soudobých podmínkách, kdy nepřítel může zbraněmi hromadného ničení kdykoli změnit taktickou i materiální situaci, je nutno těžiště činnosti kterékoli služby vidět přímo v boji. Síla sovětské vojenské vědy nespočívá v nadřazování té nebo oné služby nebo v podceňování toho nebo onoho druhu vojska; boj je výsledkem součinnosti všech druhů vojsk a služeb.

*

Autor článku vidí jediný orgán oprávněný k řízení zdravotnické služby v osobě vševojskového velitele.

Při řešení této otázky je třeba si uvědomit, že jde o podřízení operačně týlové, o koordinaci zdravotnické služby s ostatními službami. K plnění této úlohy má náčelník týlu plné předpoklady. Odpovídá tomu i předběžné vojenské vzdělání. Vševojskoví týlaři jsou školeni v týlové fakultě Vojenské akademie Klementa Gottwalda. Během tříletého studia mají vyhrazeno pro vševojskovou taktiku, taktiku druhů vojsk a operační umění

744 hodin,

pro vojskový a operační týl a na služby

1720 hodin,

v tom zdravotnická služba*)

64 hodin.

Naproti tomu posluchači velitelského směru vševojskové fakulty mají během tříletého studia

vševojskové taktiky, taktiky druhů vojsk a operačního umění

2278 hodin,

týlu a týlových služeb

120 hodin,

v tom zdravotnická služba

38 hodin.

Nemůže být pochyby o tom, že náčelník týlu jako vševojskový týlový funkcionář má jistě k problémům zdravotnické služby blíže než kterýkoli funkcionář vševojskový.

*

Závěr

Vznik názorů na vyjmutí zdravotnické služby z podřízenosti týlu nelze nikterak pojmout, jak se mnozí domnívají, se zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje armád. S obdobnými názory přicházelí vyšší funkcionáři zdravotnické služby

již v období hned po skončení druhé světové války, kdy byl veden boj za organizační strukturu naší nové armády. Tehdy na příklad byl prosazován názor, že zdravotnická služba patří do operačního štábu.

Není pochyby o tom, že zbraně hromadného ničení přinesly mnoho změn do organizace vojsk i služeb i do způsobu vedení boje a operace. Je nutno konstatovat, že všem těmto změnám neodpovídá současná organizační struktura týlu. Služby jsou roztrženy a není funkcionáře, který by se obíral slaďováním jejich činnosti.

Autor řeší otázku řízení zdravotnické služby jen z hlediska své vlastní potřeby. Považoval jsem proto za nutné seznámit čtenáře Vojenské mysli i s některými názory a hledisky operačně týlovými, aby v další diskusi bylo přihlíženo i k vševojskovému veliteli, k zájmům ostatních služeb i k nutné organizační struktuře týlu jako celku.

Při řešení řízení zdravotnické služby je třeba uvážit některé zvláštnosti vyplývající ze soudobé operace, které se plně neodrazily v stati autorově.

Tak např. nutnost podřízenosti zdravotnické služby veliteli bývá často odůvodňována tím, že velitel potřebuje být nepřetržitě informován o zdravotnické situaci vojsk apod. Přitom je velmi problematické, zda náčelník zdravotnické služby armády bude s to, řekněme za 3 až 4 hodiny po nepřátelském hromadném úderu, dát veliteli alespoň povšechnou zdravotnickou situaci vojsk. Zdravotnická služba si přisvojuje toto právo, protože na štábních armádních operačních cvičeních dostane situaci po nepřátelském úderu zbraní hromadného ničení jednoduše nahránu od rozhodčí služby.

Dále je třeba uvážit, že zdravotnická služba v soudobém boji těžko kdy bude soběstačná. Stačí připomenout jen některé zkušenosti z korejské války, které přinesl čínský vojenský časopis „1. srpen“. Příslušníci týlových oddílů, přivážející do přední linie munici, byli povinni poskytovat raněným první pomoc a v těžkých podmínkách pod palbou nepřátelského dělostřelectva odsunovat je do týlu.

Za používání zbraní hromadného ničení je nutno do zdravotnické péče zapojit každého bojovníka. Svěpomoc a vzájemná pomoc nabývají v soudobém boji zvláštního významu. Jsem toho názoru, že bude třeba provést další opatření, aby se zdravotnická péče stala v určitém rozsahu ovládanou povinností každého vojáka.

Stejně tak je třeba diskutovat k otázce, zda je nutné, aby velitel vševojskové armády vydával po rozhodnutí zvláštní směr-

*) Kromě taktiky zdravotnické služby, která je v rámci taktiky týlu řešena téměř na každém skupinovém cvičení.

nice pro náčelníka zdravotnické služby. Zastávám názor, že rozhodnutí samo a výpis ze směrnic fronty dávají dostatek podkladů pro řešení zdravotnických otázek v operaci.

V závěru svého diskusního příspěvku považuji za nutné zdůraznit, že v základních otázkách organizační struktury armády je nutno přihlížet i k ostatním armádám států Varšavské smlouvy. Zejména k organizační struktuře Sovětské armády. Je to z toho důvodu, že tato armáda má nejvíce bojových zkušeností a má dnes také nej-

více možností přezkoušet různé organizační návrhy v podmínkách, které se nejvíce přibližují polní situaci soudobé války.

Tím nechci nikterak omezit další diskusi k této závažné otázce.

Redakční poznámka.

Tento diskusní příspěvek k článku podplukovníka MUDr. Drbala je zpracován z hlediska operačně týlového. Bylo by vhodné, kdyby i některý z vševojskových velitelů vyjádřil k uvedeným otázkám své stanovisko.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

„Protitankový rajón nebo protitanková záloha?“

Generálmajor Eduard Uřeš

V soudobé nelineární obraně se jeví nutným nehranovat vojska na malé prostory, nýbrž rozptýlovat je tak, aby jedním atomovým výbuchem nebyly vyřazeny celé prapory (útvary).

Z tohoto zcela oprávněného požadavku vznikla pravděpodobně i myšlenka neobsazovat protitankové rajóny předem, nýbrž až poté, když už se rozvíjí nepřátelský útok a projevuje se jeho hlavní úder.

Domnívám se, že tento názor — obsazovat protitankový rajón až teprve v čas potřeby — není správný.

Veliká vlastenecká válka nám přinesla v tomto směru dobré zkušenosti. I když nelze vždy v plné míře tyto zkušenosti aplikovat na dnešní podmínky, na podmínky budoucí války, přece lze z nich částečně odvodit, kterým směrem se rozvíjejí nové způsoby boje. Je tedy nutno z válečných zkušeností vycházet a umět je uplatňovat v dnešních podmínkách. Zanedbávat válečnou zkušenost však není správné.

Obranné boje Sovětské armády v poslední válce prokázaly nutnost mít v bojové sestavě vojsk k obraně mimo jiné i tyto dva prvky — protitankové rajóny a protitankové zálohy (dělostřelecké), tankové i ženijní (POZ). Každý z těchto prvků plní svůj obranný úkol svým, a to odlišným způsobem. Proto také jsou jak protitankový rajón, tak i protitanková záloha samostatnými prvky bojové sestavy a takto jsou i v předpise zakotveny.

Protitankový rajón zaujímá důležitý prostor na tankovém směru možného nepřátelského hlavního úderu, po případě na styku dvou tankových směrů, někde mezi obrannými postaveními, tak, aby překvapivým palebným úderem na malou vzdálenost spolehlivě roztříštil nápor nepřátelských tan-

ků, způsobil citelné ztráty nepříteli právě tam, kde to nejméně čekal, za postupu od jednoho obranného postavení k dalšímu. Palbu zahájí protitankový rajón na krátkou vzdálenost, aby její účín byl co největší a nejpřekvapivější. Protitankové rajóny v podstatě zhušťovaly obranu mezi obrannými postaveními a pásmy obrany, nutily nepřítel k nepřetržitému boji, k zasazování dalších sil a prostředků, opotřebovávaly ho.

Aby tento svůj úkol mohly protitankové rajóny úspěšně plnit, musí jejich osádky včas, co možná ještě před zahájením útoku nepřítel, obsadit svoje palebná postavení, provést všechny palebné přípravy k boji a své opevňovací práce dobře zamaskovat. Výjimky byly u protitankových rajónů armády, z nichž mnohé se předběžně vybudovaly a obsazovaly až v průběhu boje, a to výhradně protitankovými prostředky, staženými z pasivních úseků fronty. Tyto protitankové rajóny, protože šlo o rajóny v operační hloubce obrany, mohly být obsazeny přibližně tak jako před zahájením útoku, včas, skrytě a mohlo být počítáno s takovými účinky palebnými, jaké se od protitankového rajónu požadovaly.

Kdy je účelné organisovat protitankový rajón, a kdy je výhodnější věnovat více sil a prostředků protitankovým zálohám? Protitankové rajóny stavíme na ten směr, kudy musí směřovat nepřátelský tankový úder. Má-li nepřítel několik vhodných tankových směrů pro svůj útok, je za stejných podmínek zesílení protitankovými zbraněmi výhodnější pro obránce mít silné protitankové prostředky v ruce a zasazovat je tam, kde se projevuje nepřátelský tankový úder nejzávažněji. Tak vznikla také potřeba organisovat protitankové zálohy.

Protitanková záloha má tedy proti protitankovému rájónu zcela odlišný ráz činnosti. Vyčkává v stanoveném vhodném prostoru, taktéž předem vybudovaném k boji s nepřátelskými tanky, pohotova k zásahu na různé směry možného útoku nepřátelských tanků. Na těchto jednotlivých směrech má protitanková záloha několik (2 až 3) sledů předem vybudovaných protitankových postavení. Tato protitanková postavení mají svoji hloubku a jsou na bocích zabezpečována podle potřeby minovými protitankovými zátarasami. Před jejich průčelími bývají plánovány zásahy pohyblivých odřadů zátarasovacích, v součinnosti s nimiž ničí protitankové zálohy svými palbami nepřátelské tanky. Protitanková záloha z chodu mohla přijmout boj s nepřátelskými tanky za nejvýhodnějších pro ni podmínek.

Z toho, co bylo uvedeno, je vidět, že protitankové prostředky protitankové zálohy musí být schopny nejen účinné palby, ale i rychlého pohybu, kdežto protitankovému rájónu postačí účinná, překvapivá a v pravý čas zahájená palba.

Plukovník Parfemov, účastník obranných bojů Veliké vlastenecké války, poznamenává, že se při vzrůstajících tempech operací zpravidla stávalo, že nejen plukovní, ale ani divísi protitankové zálohy nestačily vyjet z prostorů svého rozmístění a musely čelit nepřátelským útočícím tankům hned na místě. Proto také činíme všechna opatření, aby protitankové zálohy byly s to přijmout boj nejen na protitankových postaveních, ale i v prostoru rozmístění.

Jestliže se dnes tempo útočných operací téměř zdvojnásobilo, a přihlídneme-li k uvedené zkušenosti plukovníka Parfemova, je logičtější a správnější, aby protitankové rájóny, až na některé armádní, byly předem obsazovány, a ne naopak.

Většina osádek protitankových rájónů, které by měly za úkol zaujmout palebná postavení v protitankovém rájónu až po skončení nepřátelské atomové, dělostřelecké a letecké přípravy, s velkou pravděpodobností by nestačila protitankový rájón zaujmout a v každém případě by v tomto rájónu bojovala zbytečně za velmi těžkých podmínek.

Proto myšlenka zaujmout protitankové rájóny až za nepřátelského útoku, zdá se, nevychází ze zkušeností z minulé války, ani z logických úvah a je ji třeba zrevidovat.

Je velmi pravděpodobné, že snaha obsazovat protitankový rájón až při nepřátelském útoku vyšla z nutnosti rozptylovat vojska před bojem, a to proto, aby ztráty způsobené nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení byly co nejmenší.

Pak z toho všeho vyplývá neorganizovat

protitankové rájóny v pluku a v divísi prvního sledu vůbec a ponechat si raději na těchto stupních silné protitankové prostředky v několika protitankových zálohách, po případě ještě lépe — zesilovat protitankovými zbraněmi jednotlivé protitankové opěrné body rot předem.

Také systém nelineární obrany, kterou právě studujeme a v němž jednotlivá dvouzákopová postavení jsou od sebe vzdálena jen 2 až 3 km, téměř vylučuje vkládání samostatných obranných prvků (protitankových rájónů) mezi tato postavení, při nejmenším takovou potřebu nijak nezdurazňuje. Naopak. Razí se zásada všechny prvky sestavy i dělostřelecké skupiny a VS napojovat na obranná postavení (zákopy).

Z á v ě r

Ráz bojové činnosti protitankového rájónu a protitankové zálohy se od sebe podstatně liší.

Kdežto protitankový rájón organizovaný zpravidla mezi obrannými postaveními je včas obsazen, skryt, dobře maskován a jeho palba je velmi překvapivá a účinná, protitanková záloha vyčkává v prostoru rozmístění a zasahuje podle projevuujícího se hlavního náporu nepřítele na ohroženém směru zaujetím protitankového postavení z chodu.

Proto je metodicky nevhodné zaměřovat cba prvky nebo spojitvat jejich funkce. Nezdá se tedy také správné obsazovat protitankové rájóny až po vyrazení nepřátelského útoku.

Rychlá tempa novodobého boje, malé vzdálenosti (2 až 3 km) mezi obrannými postaveními naší nové obrany, nutnost rozptýlit vojska doporučují — protitankové rájóny u divísi a pluků prvního sledu neorganizovat stůj co stůj, nýbrž raději zesilovat předem jednotlivě protitankové opěrné body rot na obranných postaveních; protitankové zálohy mít k nahrazení ztrát protitankových prostředků a k přehrazení směru nepřátelského hlavního náporu na protitankových, předem vybudovaných postaveních.

Obsazovat dodatečně, až za boje, některé za tím účelem připravené a vybudované protitankové rájóny může zpravidla jen armáda (front), jejíž protitankové rájóny mohou se skládat z několika sledů, jsou ve větší hloubce a do nichž se přikazují protitankové prostředky stažené z úseků méně ohrožených.

Redakční poznámka.

Redakční kruh uveřejňuje článek generálmajora E. Uřeše, i když s názorem autora zcela nesouhlasí a vyzývá čtenáře Vojenské mysli k diskusi o této otázce, která je aktuální.